

Behandling mot lakselus i enkelte merder / deler av oppdrettsanlegget.

Bakgrunn

Mattilsynet vil bidra til at bruken av medikamenter mot lakselus er lavest mulig. Medikamentelle behandlinger mot lakselus bør bare brukes når det er nødvendig og bare i et omfang som er nødvendig. Dette innebærer at en i større grad må vurdere overvåking og behandling på merdnivå i stedet for på anleggsnivå. Forutsetningen for dette er at det faktisk er variasjoner mellom merdene og at variasjonene kan dokumenteres, dvs. at lakselus-nivået i alle merder må telles og dokumenteres ukentlig. Det forutsettes også at evaluering av behandlingseffekt skjer på merdnivå.

Målet må være å ha en strategi og en praksis som balanserer og oppfyller formålene i lakselusforskriften på best mulig måte. Mer merdbasert behandling kan bidra til å :

- redusere den totale medikamentbruken,
- redusere risikoen for resistensutvikling,
- gjøre behandlingene mer målrettet,
- redusere totalutslippet av lakseluslarver over tid,
- beholde sensitiv lakselus i større grad og
- redusere etterspørselen etter brønnbåtkapasitet.

Redusert behov for brønnbåter er viktig i kritiske perioder eller i områder der brønnbåtkapasitet kan være en begrensende faktor for behandlings- og/eller transport-kapasitet.

Lakselusforskriften og behandling på merdnivå

§ 9 i lakselusforskriften pålegger behandling i hele anlegget hvis gjennomsnittet i anlegget overskrider grenseverdien angitt i § 8, med mindre dette er «*åpenbart unødvendig*». I forskriften er det altså åpning for å iverksette behandling av enkeltmerder for å oppnå lavere lusenivåer i hele anlegget totalt sett.

Ved å vente med behandling til gjennomsnittet for hele anlegget er opp mot 0,5 lakselus pr. fisk kan en risikere at det er enkeltmerder som i perioder ligger (godt) over 0,5 i gjennomsnitt. Hvis disse merdene behandles på et tidligere tidspunkt vil gjennomsnittet for hele anlegget holdes lavere over tid og en kan unngå høy smitteproduksjon i enkeltmerder. Samtidig kan unødvendig bruk av medikamenter reduseres hvis behandlingene blir mer målrettet og avgrenset.

En forutsetningen er at behandling av hele anlegget er «*åpenbart unødvendig*». Dette betyr at det ikke må være tvil om at det er unødvendig å behandle hele anlegget, og at det ikke vil ha noen hensikt å behandle hele anlegget for å oppnå formålene i forskriften. Å bruke medikamenter i merder som åpenbart ikke har lakselus kan ha negative effekter, f.eks. for resistensutvikling.

Lakselusforskriften § 9 om behandling, evaluering og følsomhetsundersøkelser, 1. ledd : «*Ved bruk av legemiddel i behandling mot lakselus skal behandlingen gjennomføres med et legemiddel som forventes å ha god effekt basert på relevante følsomhetsundersøkelser. Behandlingen skal gjennomføres i alle produksjonsenhetene i akvakulturanlegget, med mindre det kan dokumenteres at behandling av alle produksjonsenhetene er åpenbart unødvendig.*»

I høringsbrevet til lakselusforskriften fremgår det at hele anlegget bør behandles for å motvirke resistensutvikling, og at behandlinger i enkeltmerder kan være resistensdrivende. Bruk av større merder med god innbyrdes avstand og plassering, og krav om lukkede badebehandlinger, har gitt bedre muligheter for å kontrollere administrasjon og utslipp av medikamenter. Dermed kan en i større grad unngå utilsiktet eller uheldig påvirkning av nabo-merder. Det kan derfor tenkes situasjoner der behandling av hele anlegget må anses som unødvendig og i strid med formålet om å redusere risiko for resistensutvikling. Begrensinger i bruken av medikamenter bør være et tungtveiende argument i alle sammenhenger.

Krav til behandling i deler av anlegget

Hvis enheter/merder skal unntas fra behandling må det dokumenteres variasjon i lakselusnivået mellom merdene. Intern re-smitte fra ubehandlede merder må unngås! Nivået av voksne hunnlus i disse merdene må derfor være tilnærmet null. Ved bruk av rensefisk kan en f.eks. unnlate å behandle merder der rensefisken har god effekt.

Vurderinger om behandling av enkeltmerder og evaluering av behandlingseffekt krever god oversikt over lakselus-situasjonen i alle merder. Fiskehelsefaglige vurderinger og beslutninger må tas av kompetent personell, (helsepersonell/fiskehelsetjeneste), som ledd i en forsvarlig drift som balanserer formålene i luseforskriften og evt. andre relevante hensyn. Grunnlaget for vurderinger som gjøres og beslutninger som tas må dokumenteres og kunne etterprøves.

Bruk av ikke-medikamentelle metoder kan omfatte hele eller deler av anlegget. Dersom metoden viser seg effektiv i enkelte, prioriterte merder, vil medikamentell behandling av hele anlegget være å anse som «*åpenbart unødvendig*».

Hvis en har etablert ikke-medikamentelle metoder i hele anlegget og opplever dårlig effekt i enkelte merder, kan medikamentell behandling gjennomføres bare i disse merdene. Det forutsettes at det kan dokumenteres at dette gjelder enkeltmerder. Forsvarlig handtering av situasjonen bør også omfatte en vurdering/utredning om evt. årsaker til variasjonen, (svikt i effekt i den/de aktuelle merden(e).)

Fra et resistensperspektiv er det effekten av selve medikamentet, dvs. effekten av behandlingen i den enkelte merd, som er interessant. Mht. miljøpåvirkning (på vill laksefisk) er det den samlede effekten av behandlinger på anleggsnivå som er av interesse å evaluere. Hvis behandlinger i et anlegg foregår over tid, og på enkeltmerd-nivå, vil det kunne vanskeliggjøre en reell evaluering og vurdering av samlet effekt og miljøpåvirkning. Evaluering av behandlingseffekt må derfor også gjøres på merd-nivå.

Behandlinger i enkeltmerder må gjennomføres på en slik måte at en i størst mulig grad unngår medikamentell påvirkning av merder som ikke behandles.

Behandling i deler av anlegget bør ikke medføre at det blir vanskeligere å koordinere effekt av behandlinger i flere anlegg innen et geografisk område. Hvis et redusert antall merder behandles kan det gi bedre koordinering hvis presset på brønnbåtkapasitet reduseres.

Ansvar og forutsetninger

For enkeltmerdbehandlinger er det ikke nødvendig med dispensasjoner fra Mattilsynets side siden det er gitt et vurderingsmessig unntak fra hovedregelen i forskriften. Ansvar for forsvarlig drift ligger hos selskapene. Sammen med sine fagfolk/fiskehelsetjeneste, må oppdretter foreta fortløpende vurderinger av situasjonen og iverksette nødvendige tiltak, med forankring i Matlovens § 19, Akvakulturdriftsforskriftens § 5 og selskapets Internkontrollsystem. Vurderinger og beslutninger må som sagt dokumenteres slik at de evt. kan etterprøves.